VIKIPEEDIA

Krimmitatari keel

Krimmitatari keel (krimmitatari keeles *Qırımtatarca*, *Qırımtatar tili*, Къырымтатарджа, Къырымтатар тили)[1] on tänapäeval Venemaa Föderatsiooni poolt õigusvastaselt okupeeritud ja annekteeritud Ukraina territooriumil asuva Krimmi poolsaare põlisrahva krimmitatarlaste keel. Krimmitatari keel kuulub turgi keelte hulka.

Lisaks Krimmile kõneldakse seda krimmitatari diasporaas Usbekistanis, Türgis, Rumeenias ja Bulgaarias, vähemal määral USA-s ja Kanadas.

Krimmitatari keelt ei tuleks ajada segi tatari keelega, mida kõneldakse Venemaal Tatarstanis. Krimmitatari ja tatari on küll sugulaskeeled, kuid mitte vastastikku mõistetavad. Samas on krimmitatari ja mitmeid teisi turgi keeli pikaajaliste kontaktide kaudu tugevalt mõjutanud türgi keel, mistõttu need keeled on vastastikku mõistetavad, nagu ka aserbaidžaani ja türkmeeni keel.

Enne krimmitatarlaste küüditamist Krimmist Usbekistani 18. mail 1944 oli krimmitatari keel Krimmi Autonoomse Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi ametlik keel.

2016. aastal võitis Eurovisiooni lauluvõistluse Ukraina laujatari Džamala esitatud laul "1944", mille refräänoli krimmitatari keeles.

Kõnelejad

Tänapäeval elab Krimmis enam kui 260 000 krimmitatarlast. Umbes 150 000 elab Kesk-Aasias (peamiselt Usbekistanis), kuhu Nõukogude võim küüditas nende esivanemad 1944. aastal. Valdavalt kõneleb krimmitatari keelt siiski vaid vanem põlvkond.[1] 2013. aastal arvati keel olevad kadumise piiril, seda õpetati vaid 15 koolis Krimmis. Türgi on toetanud krimmitatarikeelset kooliõpetust Ukrainas.[2] Türgis elab umbes 5 miljonit Krimmi päritolu inimest, kelle esivanemad emigreerusid 19. sajandil ja 20. sajandi algul. Neist kõneleb keelt ligikaudu 2000.[1] Väiksemaid krimmitatari kogukondi leidub ka Rumeenias (22 000), Bulgaarias (6000) ja USAs.[1] Krimmitatari keel on üks Euroopa tõsiselt ohustatud keeltest.[3]

Peaaegu kõik krimmitatarlased on kaks- või mitmekeelsed, kasutades esimese keelena asukohariigi põhikeelt, milleks on ukraina, türgi, usbeki või vene keel.

Viited

1. http://www.ethnologue.com/language/crh
2. Crimean Tatar language in danger (https://www.avrupatimes.com/culture/3676-crimean-tatar-language-in-danger.html), *Avrupa Times,* 02/19/2013
3. Tapani Salminen, UNESCO Red Book on Endangered Languages: Europe, September 1999 (http://iggi.unesco.or.kr/web/iggi_docs/06/952479400.pdf)

Pärit leheküljelt "https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Krimmitatari_keel&oldid=4422313"

Selle lehekülje viimane muutmine: 16:47, 15. mai 2016.

Tekst on kasutatav vastavalt Creative Commonsi litsentsile "Autorile viitamine + jagamine samadel tingimustel"; sellele võivad lisanduda täiendavad tingimused. Täpsemalt vaata Wikimedia kasutamistingimustest.